

BIULETYN INFORMACYJNY nr 2

Paryż, czerwiec 2025

RODZINA

para, dzieci, rozwody, alimenty, przemoc w rodzinie, mediacja

CO TO JEST PARA?

We Francji:

Para (couple) to związek dwóch osób połączonych więzami duchowymi, fizycznymi i ekonomicznymi, tj. prowadzącymi wspólne gospodarstwo domowe. Istnieją trzy formuły takiego związku: małżeństwo, związek partnerski (PACS) oraz konkubinaty. Prawo francuskie nie interesuje się płcią partnerów: każda z formuł dotyczy w równej mierze par mieszanych i jedнопłciowych.

Małżeństwo (mariage) to formalny, cywilny związek dwóch osób, zawierany w merostwie, przed merem lub jego przedstawicielem. Jest to jedyna forma ślubu uznawana przez prawo francuskie – ślub kościelny nie ma we Francji żadnej mocy prawnej. Udzielenie przez kapłana ślubu osobom, które nie okażą aktu ślubu cywilnego, jest zabronione i zagrożone karą (artykuł 433-21 Kodeksu karnego). Przed zawarciem ślubu istnieje możliwość podpisania u notariusza umowy przedmałżeńskiej, regulującej między innymi kwestie własności (rozdzielność majątkowa). Małżeństwo daje parze pełnię praw, m.in. w zakresie podatków (wspólna deklaracja), ubezpieczenia społecznego oraz prawa spadkowego (małżonkowie dziedziczą po sobie nawzajem). Uznanie dziecka urodzonego w małżeństwie następuje automatycznie.

Związek partnerski (PACS) to kontrakt cywilny. Obowiązuje wyłącznie na terenie Francji. Może być zawarty w merostwie (mairie) lub u notariusza, a za granicą – w ambasadzie lub konsulacie Francji.

Uwaga: polskie placówki dyplomatyczne nie uznają kontraktu PACS. PACS daje niektóre prawa, np. do wspólnej deklaracji podatkowej oraz do pobytu we Francji dla partnera zagranicznego. W przeciwieństwie do małżeństwa, PACS nie oznacza automatycznie prawa do dziedziczenia, jednak osoby, które zawarły taki związek, mogą spisać testament, który będzie miał takie same konsekwencje w zakresie prawa spadkowego.

Związek PACS jest łatwiejszy do rozwiązania niż małżeństwo: wystarczy złożyć w tym celu wspólne lub jednostronne oświadczenie.

Konkubinaty (concubinage) to wolne, nieformalne współżycie dwóch osób bez konieczności rejestracji. Do jego zawarcia wystarczy wspólnie wynająć mieszkanie lub opłacać faktury za energię. Zapewnia wiele ułatwień (możliwość wspólnej deklaracji podatkowej, prawo do zasiłku mieszkaniowego), ale nie daje pełni ochrony (zwłaszcza w zakresie dziedziczenia), i z tego względu wiele par decyduje się raczej na małżeństwo lub związek PACS. Aby rozwiązać konkubinaty wystarczy przestać razem mieszkać, przy czym warto udokumentować datę zakończenia związku (np. poprzez wypowiedzenie umowy najmu lub nową deklarację podatkową). Uwaga: państwo francuskie nie wydaje oficjalnego dokumentu potwierdzającego konkubinaty, niektóre merostwa mogą jednak wystawić zaświadczenie o wspólnym życiu (attestation de vie commune) lub zaświadczenie o konkubinacie (attestation de concubinage).

W Polsce:

Jedyną formą współżycia pary przewidzianą przez polskie prawo jest małżeństwo, rozumiane wyłącznie jako związek kobiety i mężczyzny. Małżonkowie mają pełnię praw w zakresie dziedziczenia, rozliczania podatków, wspólnoty majątkowej, informacji medycznej, itd. Małżeństwa jedнопłciowe są niedozwolone, a zawartych za granicą np. we Francji nie uznaje się.

Można także żyć w związku nieformalnym, czyli w konkubinacie, ale nie jest on uregulowany i nie daje żadnych praw.

SKUTKI PRAWNE DLA DZIECI

Sytuacja dzieci w obu krajach jest pod wieloma względami taka sama. Jeśli rodzice są małżeństwem, małżonkowie automatycznie stają się rodzicami, dysponującymi pełnią władzy rodzicielskiej. Jeśli rodzice żyją w konkubinacie (lub, we Francji, w związku partnerskim), władza rodzicielska automatycznie należy do matki (o ile jej nazwisko figuruje w akcie urodzenia), natomiast ojciec (lub, we Francji, drugi rodzic) musi uznać dziecko w urzędzie stanu cywilnego (we Francji w merostwie). Uznanie może nastąpić przed narodzinami – w takim przypadku zostanie następnie potwierdzone w dniu narodzin. Jeśli uznanie nastąpi w pierwszym roku życia dziecka, ojciec (drugi rodzic) automatycznie otrzymuje władzę rodzicielską. Jeśli dziecko zostanie uznane później, do jej uzyskania niezbędna będzie zgoda matki lub decyzja sądu.

W obu krajach prawo w podobny sposób reguluje także sytuację po rozstaniu rodziców. Zarówno w Polsce, jak we Francji, niezależnie od formy związku, dziecko ma prawo do kontaktu z obojgiem rodziców. Sąd może ustalić miejsce zamieszkania dziecka, alimenty, prawo do opieki i odwiedzin.

Różnica dotyczy przede wszystkim par jedнопłciowych. We Francji także w tym zakresie małżeństwo jedнопłciowe ma takie same prawa jak mieszane. Oznacza to między innymi możliwość adopcji dziecka partnera.

ROZWÓD I ALIMENTY INFORMACJE DLA POLAKÓW WE FRANCJI

Polacy mieszkający we Francji i posiadający wyłącznie polskie obywatelstwo mogą rozwieść się we Francji, ale francuscy sędziowie zastosują w ich przypadku prawo polskie. Jeśli jednak przynajmniej jeden ze współmałżonków ma obywatelstwo francuskie, rozwód odbędzie się na podstawie prawa francuskiego.

Według polskiego prawa, aby uzyskać rozwód należy udowodnić, że między małżonkami nastąpił zupełny i trwały rozkład pożycia: zerwanie więzi uczuciowej, fizycznej oraz gospodarczej. Sąd decyduje, który z małżonków ponosi winę za rozpad małżeństwa, przy czym może uznać, że wina jest obopólna lub zrezygnować z orzekania o winie. Rozwód jest niedopuszczalny, jeżeli szkodzi dobru dzieci albo jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Sąd może również orzec separację, jeżeli uzna, że rozkład pożycia nie ma charakteru trwałego.

Francuskie prawo przewiduje możliwość rozwodu przed notariuszem, co stanowi znaczne ułatwienie w przypadku, gdy nie ma spraw spornych pomiędzy stronami. Strony muszą być jednak reprezentowane przez adwokatów.

Jeżeli jeden ze współmałżonków złoży pozew rozwodowy w Polsce, a drugi we Francji, rozwód odbędzie się tam, gdzie pozew został złożony wcześniej. Należy pamiętać, że sąd, który przyjmie wniosek, będzie rozpatrywał też kwestie dotyczące dzieci.

Jak wyegzekwować zaległe alimenty?

We Francji istnieje możliwość wyegzekwowania zaległych alimentów maksymalnie do 5 lat wstecz. Do wszczęcia postępowania egzekucyjnego niezbędne jest orzeczenie sądu.

Jeśli alimenty nie są płacone lub są płacone tylko częściowo, można zgłosić się do ARIPA (francuskiej Agencji ds. Alimentów), skontaktować się z komornikiem sądowym (który zajmie konto bankowego lub majątek) lub wystąpić do sądu cywilnego (Tribunal judiciaire) o zajęcie wynagrodzenia. Jeśli żadna z tych metod egzekucji nie przyniesie skutku, należy złożyć wniosek o odzyskanie alimentów przez skarb państwa.

Jeśli dłużnik mieszka za granicą, pomoc oferuje Biuro Dochodzenia Należności Alimentacyjnych za Granicą (RCA) przy Ministerstwie Europy i Spraw Zagranicznych Francji.

Pomoc Kasy Świadczeń Rodzinnych

Zasiłek na wsparcie rodziny (ASF) jest wypłacany osobie, która samotnie wychowuje dziecko pozbawione wsparcia jednego z rodziców. Wypłat dokonuje Kasa Świadczeń Rodzinnych (CAF) lub Rolnicza Kasa Ubezpieczenia Społecznego (MSA). Wysokość zasiłku ASF wynosi aktualnie 199,19 € miesięcznie na jedno dziecko. Prawo to obwarowane jest pewnymi warunkami.

Jakie są konsekwencje niepłacenia alimentów?

W obu krajach niepłacenie alimentów (które we Francji noszą też nazwę „świadczenia na edukację i utrzymanie dziecka”) stanowi przestępstwo, karane pozbawieniem wolności do 2 lat oraz grzywną. W Francji wysokość grzywny wynosi nawet 15 000 €.

Uwaga: Osoby zalegające z płaceniem alimentów mogą napotkać trudności z uzyskaniem przedłużenia paszportu w konsulacie we Francji. W konsekwencji mogą one utracić wszystkie przysługujące im prawa socjalne we Francji. Taka sytuacja może mieć miejsce m.in. na wniosek sądu, jeśli przeciwko wnioskodawcy toczy się postępowanie karne, skarbowe lub cywilne.

PRZEMOC W RODZINIE

We Francji każda forma przemocy, a więc fizyczna, psychiczna (np. uporczywe nękanie) i seksualna, jest przestępstwem. Przemoc domowa karana jest surowo: kary nawet do 10 lat więzienia (więcej w przypadku okoliczności obciążających) oraz 45 000–75 000 € grzywny (w zależności od obrażeń). Nie tylko zabójstwo, ale także próba zabójstwa zagrożone są karą dożywocia. Wycofanie skargi nie kończy postępowania karnego.

W 2019 r. zorganizowano ogólnonarodową debatę przeciw przemocy domowej (Grenelle), która zaowocowała konkretnymi działaniami. Dla sprawców przemocy wprowadzono opaski elektroniczne (bracelet anti-rapprochement), natomiast ofiary mają możliwość otrzymania specjalnego urządzenia alarmowego (TGD), które pozwala na natychmiastowe wezwanie pomocy.

Numery alarmowe

- 3919 – bezpłatna, anonimowa infolinia dla kobiet ofiar przemocy (czynna 7 dni w tygodniu);
- 17 – policja lub żandarmeria;
- 114 – numer SMS dla osób, które nie mogą mówić.

Wsparcie dla ofiar przemocy

We Francji działa wiele stowarzyszeń i instytucji oferujących doraźną pomoc, np. tymczasowe noclegi, często w ukrytych i strzeżonych lokalizacjach, oraz wsparcie psychologiczne i opiekę prawną. Przykładowe organizacje:

- FNSF – Fédération Nationale Solidarité Femmes;
- CIDFF – centra informacji dla kobiet i rodzin;
- En Avant Toute(s) – wsparcie dla młodych kobiet.

MEDIACJA PRZY ROZSTANIU

Czym jest mediacja?

Mediacja to rozmowa pomiędzy osobami, które przeżywają konflikt, prowadzona przy udziale bezstronnej osoby – mediatora. Mediator nie rozstrzyga, kto ma rację. Jego rolą jest pomoc w spokojnej rozmowie i wspólnym poszukiwaniu rozwiązań, które będą satysfakcjonujące dla obu stron oraz korzystne dla dzieci.

Mediator może pomóc w spisaniu punktów porozumienia, którego wypracowanie należy jednak do stron.

Czy mediacja jest obowiązkowa?

Nie, ale sąd może ją zaproponować lub zalecić. Para może również sama zdecydować się na mediację – przed rozpoczęciem sprawy sądowej, w jej trakcie albo zamiast niej.

Ile to kosztuje?

Jeśli na wniosek obu stron mediacja zostanie nakazana przez sąd, to sąd określa wynagrodzenie mediatora. W innych przypadkach koszty ustalane są indywidualnie i mogą być bardzo różne. Mediator podaje wysokość swojego honorarium na pierwszym spotkaniu, które zwykle jest bezpłatne. W przypadku niskich dochodów, sąd może przyznać pomoc na pokrycie kosztów mediacji.

Gdzie szukać mediatora?

Listy mediatorów są dostępne w sekretariatach sądów oraz w stowarzyszeniach i organizacjach wspierających rodziny.

Porady prawne i księgowe – Stowarzyszenie Parabole

Porady prawne w zakresie:

- Prawo pracy
- Prawo rodzinne
- Prawo mieszkaniowe
- Prawo pobytowe

Porady księgowe dla osób fizycznych i przedsiębiorstw

Porady dostępne online i w naszym lokalu

☞ Śledź nas na **Facebooku**, aby poznać najbliższe terminy spotkań!

Wydawca:

Association Parabole

Barbara Głowala – Jadwiga Juchniewicz - autorki, tekstu

Krzysztof Witomski – redaktor merytoryczny

Współpraca:

Alina Hetzyg, tłumacz – doradca do spraw socjalno-wychowawczych

Claire Lerat, adwokatka – konsultantka stowarzyszenia Parabole w zakresie prawa rodzinnego

scantour@scantour.com.pl – realizacja, nadzór i opieka techniczna

Krm Druk– druk